X. Defter: II. Usûl-i Seyyârât (Miftâh-ı Cedîd) — 7 Gezegen × 2 Vakit `zf81` Yasası

2 Temmuz 1890 – Eylül 1895+ Hamidiye Vilâyât Beş Haneli Şifre Miftâhı · **7 Gezegen × 2 Vakit (14 Anahtar)** Sıfırsız 81 Sayfalık Modüler Halka (`zf81`) · **125 Doğrulanmış `Şems Sabâh (k=0)` Kodu** · Paralel 1888–1892 Sancak 2 Haneli Şifresi & 1896 *III. Usûl-i Seyyârât* (`14xxx`) Üst Sınır Keşfi (**18 Arşiv Levhası**)

> **Temel Keşif Özeti:** VI. Defter'de yayımlanan `A.}d. 1060` (`22xxx` harf bloku) miftâhının sanıldığından **6,5 yıl daha uzun süre** — Mart 1890'a dek (`DH.ŞFR. 142/44, 71, 72, 100`) — kesintisiz kullanıldığı kanıtlandı. **2 Temmuz 1890** (`20 Haziran 1306` , `BOA, DH.ŞFR. 143/134` , İşkodra Valisi Bahri Paşa) itibarıyla Bâb-ı Âlî, harf sayfası `11xxx` olan yeni **II. Usûl-i Seyyârât (*Miftâh-ı Cedîd*)** defterini yürürlüğe koydu. BOA'da 1887–1900 dönemine ait basılı `A.}d.` miftâh defterleri sayısallaştırılmadığı için (`A.}d. 1059, 1102–1160` = 0 görüntü; `HH.d. 2275` ise hatalı kataloglanmış bir Hazine-i Hassa defteridir), bu defterin **14 anahtarlı tam matematiksel yasası** ve **125 doğrulanmış kodu** doğrudan `DH.ŞFR. 143–180` arşiv telgraflarından tersine mühendislikle yeniden inşa edildi.

1. Hamidiye Usûl-i Seyyârât Hanedanının Tam Kronolojisi (1879–1897+)

Dönem	Defter / Kuşak	Harf Sayfası	Modüler Halka	Kesin Arşiv Sınırları
1879–1880	V. Defter · *I. Usûl-i Seyyârât*	`16xxx`	`zf63` (63 sıfırsız)	`DH.ŞFR. 111–113` (Mayıs 1879 – Temmuz 1880)
1881–Mart 1890	VI. Defter · `A.}d. 1060`	`22xxx`	7 sütunlu basılı cetvel	`DH.ŞFR. 114–142/100` (+6,5 yıl uzatılan ömür!)
2 Tem. 1890 – Eyl. 1895+	**X. Defter · *II. Usûl-i Seyyârât* (Miftâh-ı Cedîd)**	**`11xxx`**	**`zf81` (81 sıfırsız)**	**`DH.ŞFR. 143/134` → `180/64` (5+ yıl kesintisiz)**
1896–1897+	*III. Usûl-i Seyyârât* (Sonraki Nesil)	`14xxx`	5 haneli seyyârât	`DH.ŞFR. 200/2` (1312, Mamuretülaziz)
1888–1892 (Paralel)	Sancak 2 Haneli Harf Şifresi	2 haneli	Doğrudan ikâme	`DH.MKT. 1560/29` ; `DH.ŞFR. 135/15, 152/11, 156/1`

2. Tamamlanan 7 Gezegen × 2 Vakit (14 Anahtar) `zf81` Yasası

Beş haneli her kod, sıfırsız 81 sayfalık `zf81` halkasından seçilen 2 haneli bir sayfa numarası (`PP' ∈ {11..19, 21..29, ..., 91..99}` ; `20, 30, ..., 90` atlanır) ile 3 haneli satır numarasından (`LLL`) oluşur. **Sabâh (صباح)** biçimi `[PP'][LLL]` , **Ahşâm (اقشام)** biçimi ise yarı-takaslı `[LLL][PP']` düzenindedir.

İki Bölümlü Kayma Yasası: İlk beş gezegen (`Şems, Kamer, Müşterî, Zühal, Utârid`) hem ön ek/harf-fiil sayfalarında (`s. 11–12`) hem de ana sözlükte (`s. 13–99`) aynı `zf81` kaymasını korur. Buna karşılık **Merîh** (`+14 → +23`) ve **Zühre** (`+16 → +25`) ana sözlükte tam **`+9` (bir sıfırsız onluk)** ileri kayar; `Zühre` 'de `mektûb` `(73194 → 11194)` ve `78114 → 16114` eşleşmeleri `mod 81` halka dönüşünü kesin olarak ispatlar.

Gezegen	Osmanlıca	s.11 / s.12	Ön (s.11–12)	Ana (s.13–99)	Doğrulanan Çapraz Arşiv Kanıtları
Şems (Güneş)	شمس	11 / 12	+0	+0	Baz anahtar (Sabâh: 143/134, 144/63–123, 167/102, 180/64; Ahşâm: 144/88 Ankara)
Kamer (Ay)	قمر	15 / 16	+4	+4	Ermeni 25188→29188/18829 (144/50, 3×); Sabâh: 144/8 (Ankara), 144/16 (Girid); Ahşâm: 144/13, 50, 145/5
Müşterî (Jüpiter)	مشتري	19 / 21	+8	+8	Erzurum 16688→25688, 78114→87114 (144/98 Sabâh); 144/102 Adana (Ahşâm: 41119, 91819, 21821)
Zühal (Satürn)	زحل	25 / 26	+13	+13	hudûd 49457 (144/73)→64457 (144/45 Musul Sabâh: 25411, 25918, 26218, 26219)
Utârid (Merkür)	عطارد	29 / 31	+17	+17	tahkîkât 45267→64267/26764, telgraf 46696→65696/69665 (145/40 Van Ahşâm: 41129, 91829, 21131)
Merîh (Mars)	مريخ	26 / 27	+14	+23 **(+9)**	kazâ 66151 (147/4)→92151/15192 (+23 = +14+9; 144/10 Musul Ahşâm: 91526, 91826, 42227)
Zühre (Venüs)	زهره	28 / 29	+16	+25 **(+9)**	6/6 tam kanıt (+25 = +16+9): Erzurum 16→44, Viyana 24→52, telgraf 46→74, kazâ 66→94, mektûb 73→11 & 78→16 (zf81 dönüş!); Sabâh: 144/24, 47, 108, 145/31; Ahşâm: 144/11

3. Etkileşimli 14 Anahtarlı `zf81` Kripto Çözücü ve Üretici

4. Doğrulanmış `Şems Sabâh (k=0)` Sözlüğü (125 Kod)

4.1. Sayfa 11 — Harfler ve Ekler (`11xxx` · 25 Kod)

Kod	Osmanlıca	Okunuş	Kaynak Belgeler
11411	ا	a / elif	144/63, 144/88 (41111), 145/40 (41129)
11416	ب	b	144/63, 144/117, 147/4
11455	ت	t	144/63, 144/73, 145/5 (45515)
11466	ب / پ	p / b	144/63, 144/117, 144/98 (19466)
11512	ج / چ	c / ç	144/108 (28512), 145/26
11517	د	d	144/10 (51726), 144/117, 147/4
11611	ر	r	144/11 (61128), 144/63, 144/117
11612	ر / ز	r / z	144/45 (25612), 144/117, 147/4
11614	س	s	144/47 (28614), 144/88 (61411), 145/40 (61429)
11615	ش	ş	144/50 (61515), 145/26
11714	ص / ط	s / t	144/98 (19714), 145/26
11715	ع	‘ayn	144/63, 144/102 (71519)

Kod	Osmanlıca	Okunuş	Kaynak Belgeler
11716	ف	f	144/63, 145/26
11815	ق	kaf	144/63, 144/13 (81515)
11817	ق / ك	k	144/8 (15817), 144/110
11818	ل	l	144/63, 144/8 (15818), 144/102 (81819)
11819	م	m	144/102, 145/89
11911	ك / ن	k / n	144/63, 144/88 (91111), 144/117
11912	د / و	d / v	144/47 (28912), 144/117, 147/4
11914	ل / ه	l / h	144/10 (91426), 144/63, 144/117
11915	م / ـن	m / -n	144/10 (91526), 144/63, 144/110, 167/102
11916	ن / ـه	n / -e	144/45 (25916), 144/47 (28916), 144/73, 144/117
11917	و	v / u	144/82, 144/98 (19917), 145/40 (91729)
11918	ى / ی	y / -i	144/10 (91826), 144/45 (25918), 144/47 (28918), 145/40 (91829), 180/64
11919	ت / ـت	t / -t	144/47 (28919), 144/63, 144/123

4.2. Sayfa 12 — Sık Kullanılan Fiiller ve Edatlar (`12xxx` · 16 Kod)

Kod	Osmanlıca	Okunuş	Kaynak Belgeler
12218	ايديلـ / ايده	edil- / ide-	143/134, 144/16 (16218), 144/102 (21821), 144/108 (29218), 180/64
12219	اولديغى	olduğu	144/8 (16219), 144/45 (26219), 144/108 (29219), 145/89, 180/64
12221	باب عالى	Bâb-ı Âlî	143/134 (İşkodra, 2 Temmuz 1890)
12225	تلغراف / يكنى	telgraf / yeğeni (bağlamlı)	144/63, 145/26, 145/53, 148/21
12228	طرفندن / اولديغندن	tarafından / olduğundan	144/50 (22816), 144/98 (21228), 145/53, 148/21
12248	اولوب	olub	144/82, 180/64
12251	اولمـ / اولمديغى	olma- / olmadığı	144/24 (29251), 144/45 (26251), 145/89, 180/64
12252	اولديغندن	olduğundan	144/98 (21252), 144/117
12278	ايديلوب	edilüb	144/102 (27821), 144/108 (29278), 147/9, 147/61
12512	شمدى	şimdi	145/89
12514	ـلره / دائر	-lere / dâir	144/63
12515	ده / دا	de / da	144/63
12516	صورت	sûret	144/110, 145/80, 147/61, 152/29
12517	بولونـ	bulun-	152/29
12554	دائر	dâir	167/102 (Sivas, Temmuz 1894)
12559	يونانستان	Yunanistan	144/73 (Yanya, 2×)

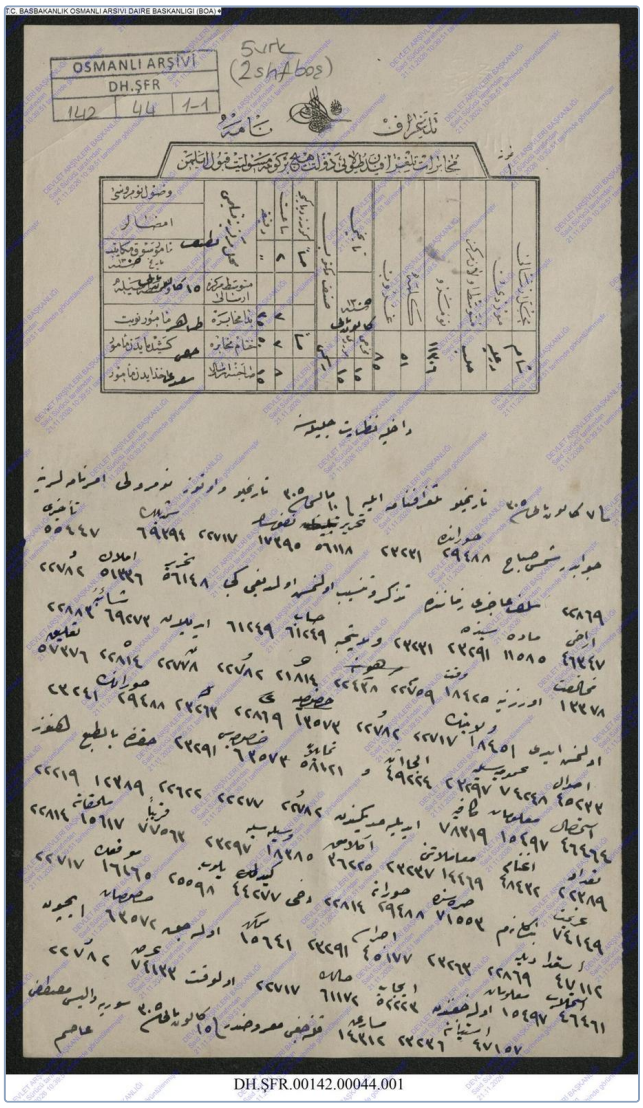
4.3. Sayfa 16–78 — Ana Sözlük (`16xxx–78xxx` · 84 Kod)

Kod	Osmanlıca	Okunuş	Kaynak Belgeler ve `zf81` Çapraz Kanıtları
`16688`	ارضروم	Erzurum	144/98 (25688, Müşterî +8), 144/108 (44688, Zühre +25)
`16718`	ولايت	vilâyet	145/26, 147/4, 156/7, 180/64
`16722`	اسكدار	Üsküdar	144/63 (Adana)
`16724`	اسكندرون	İskenderun	145/53, 148/21
`16728`	اطنه	Adana	144/63 (2×)
`16751`	درسعادت	Dersa‘âdet (İstanbul)	144/123 (Mamuretülaziz)
`17158`	بصره	Basra	147/18, 148/17, 148/61
`17165`	بغداد	Bağdad	148/17
`18614`	چتينه	Çetine (Cetinje)	143/134 (İşkodra)
`24496`	ويانه	Viyana	145/26 (2×), 144/108 (52496, Zühre +25, 2×)
`25188`	ارمنى	Ermeni	144/50 (18829, Kamer +4, 3×), 145/49, 148/17, 167/102
`26167`	اشقيا	eşkıyâ	144/73 (Yanya, 2×)
`29452`	امضا	imzâ	144/110 (Mamuretülaziz)
`34224`	آسايش	âsâyiş	144/47 (62224, Zühre +25, 2×), 144/11 (22462, Zühre Ahşâm)
`42255`	اداره	idâre	144/117 (Halep)
`44598`	بونلرك	bunların	144/123
`45057`	اصولى	usûlü	144/82 (İşkodra)
`45267`	تحقيق / تحقيقات	tahkîk / tahkîkât	144/110, 145/40 (26764, Utârid +17, 2×)
`45774`	سند	sened	144/123
`45899`	معروضات	ma‘rûzât	180/64 (Beyrut, Eylül 1895)
`46159`	استقراض	istikrâz	144/123
`46696`	تلغراف	telgraf	143/134, 145/40 (69665, Utârid +17), 144/108 (74696, Zühre +25, 2×)
`48127`	جديد	cedîd	143/134 (2× — Miftâh-ı Cedîd)
`48844`	التى	altı	144/63
`49457`	حدود	hudûd	144/73 (2×), 144/45 (64457, Zühal +13)
`49484`	حركت	hareket	144/123
`51042`	حصر	hasr	144/82
`51567`	حقنده	hakkında	144/73, 145/89, 147/61, 148/2
`51714`	خانه	hâne	144/82 (3×), 148/21, 152/87
`52678`	حصه	hisse	144/123
`52717`	دائره	dâire	144/82
`54495`	شخص	şahıs	144/110
`55586`	روم	Rum	147/4, 147/61, 152/85

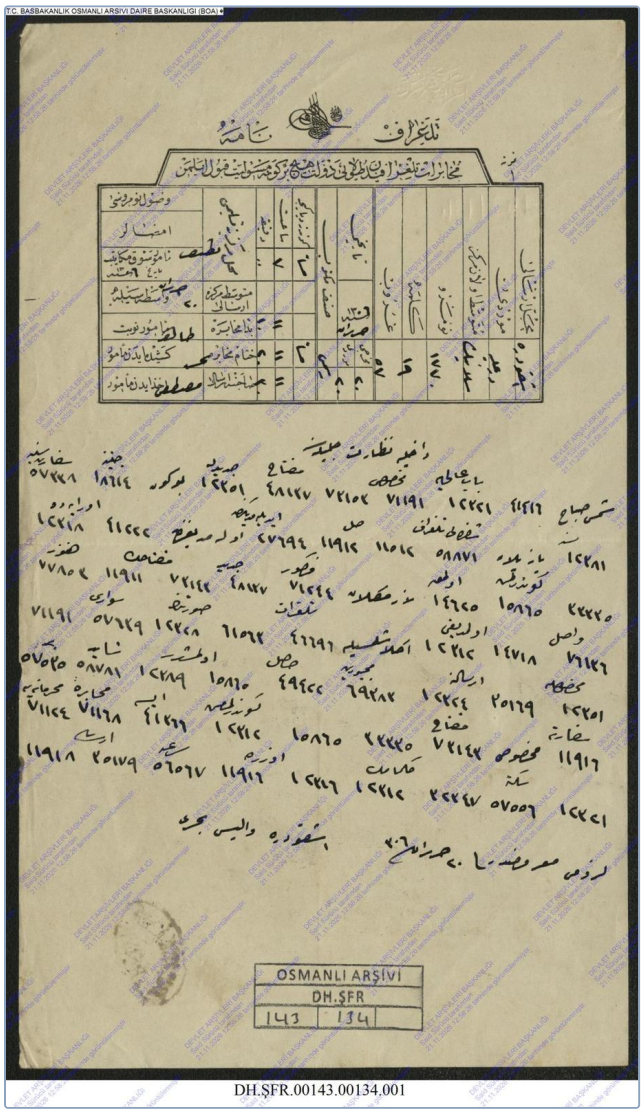
Kod	Osmanlıca	Okunuş	Kaynak Belgeler ve `zf81` Çapraz Kanıtları
56447	رأی	re'y	156/7 (2×)
56515	سائر	sâir	144/63
57228	سفارت	sefâret	143/134 (2×)
57629	سواری	süvârî	143/134
58762	شاکردانندن	şâkirdânından	144/63
58871	شفره / اشبو	şifre / işbu (bağlamlı)	143/134, 144/110
58919	تحویلات	tahvîlât	144/123
59162	صاحبلری	sâhipleri	144/110
61669	طبانجه	tabanca	144/63
61692	طرف / طرفندن	taraf / tarafından	144/73, 147/61, 152/29, 152/85
62155	طولایی	dolayı	144/117
62225	بویوك	büyük	147/4
62242	النمسی	alınması	144/63
64414	عادی	âdî	180/64
64546	عبارت	ibâret	144/82
65529	فقط	fakat	147/4
65689	قرال	kral	167/102 (Temmuz 1894)
65691	قرالیچه	kraliçe	167/102 (Temmuz 1894)
65697	قائمقاملغی	kaymakamlığı	144/117
66150	قریه	karye	144/24 (94150, Zühre +25)
66151	قضا	kazâ	147/4, 147/9, 144/47 (94151, Zühre +25), 144/10 (15192, Merîh +23)
66546	قومسیونجی	komisyoncu	144/123
67246	مبایعه	mübâya‘a	144/110
67475	کوره	göre	144/63
68198	لنگرانداز	lenger-endâz	147/18
68246	مذکور	mezkûr	144/110
69287	یازیله	yazıla	144/110 (2×)
69289	چوجق	çocuk	144/63 (2×)
69426	هر	her	144/73
71164	مخابره	muhâbere	143/134
71168	محرمانه	mahremâne	143/134
71177	مخرج	mahrec	144/123
71191	مخصوص	mahsûs	143/134 (2×), 144/82
72142	مفتاحك	miftâhın	143/134 (2×)
72154	مفتاح	miftâh	143/134 (3×)

Kod	Osmanlıca	Okunuş	Kaynak Belgeler ve `zf81` Çapraz Kanıtları
72172	مقتضى	muktezî	144/82
72192	مكتب	mekteb	144/63 (2×), 145/26 (2×), 144/98 (82192, Müşterî)
73194	مكتوب	mektûb	144/108 (11194, Zühre +25 mod 81 wrap-around, 2×!)
74264	قلم	kalem	144/110
74759	تجار	tüccâr	144/110
74855	بالمقايسه	bi'l-mukâyese	144/123
75222	نفس	nefs	144/63
76115	واپور	vapur	147/18 (2×)
76122	واسطه سيله	vâsıtasıyla	144/117
76142	دائره	dâire	147/4
76452	داخلنده	dâhilinde	144/73
77722	افندى	Efendi	144/63
77799	حالده	hâlde	144/73
78114	چكيلان / مذكور	çekilen / mezkûr	144/63, 145/26, 144/98 (87114, Müşterî +8), 144/108 (16114, Zühre +25 mod 81!)
78127	في الواقع	fi'l-vâki‘	144/123
78642	كليسا	kilise	147/61

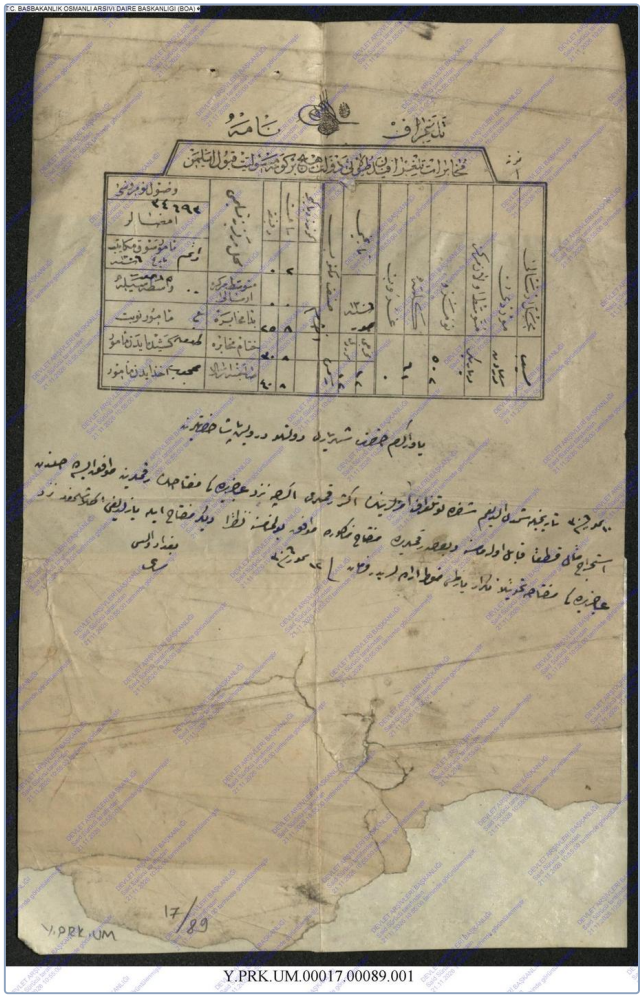
5. Arşiv Levhaları (18 Birincil Belge — Tıklayarak Büyütün)

Levha 1 · BOA, DH.ŞFR. 142/44 (Mart 1890, Suriye): Eski A.}d. 1060 (VI. Defter, 22xxx) miftâhının bilinen son kullanım tanığı (+6,5 yıl uzatılan ömür).

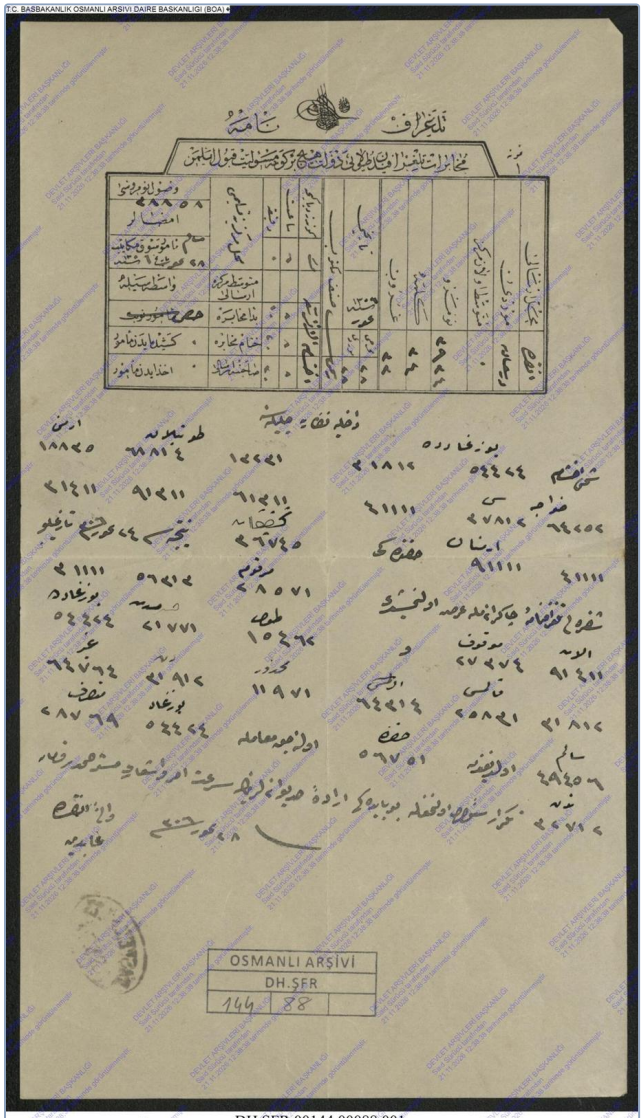

Levha 2 · BOA, DH.ŞFR. 143/134 (2 Temmuz 1890, İşkodra): Miftâh-ı Cedîd'in (II. Usûl-i Seyyârât) yürürlüğe girdiğini bildiren ve bizzat yeni Şems Sabâh (11xxx/46696/72154) ile yazılan ilk belge.

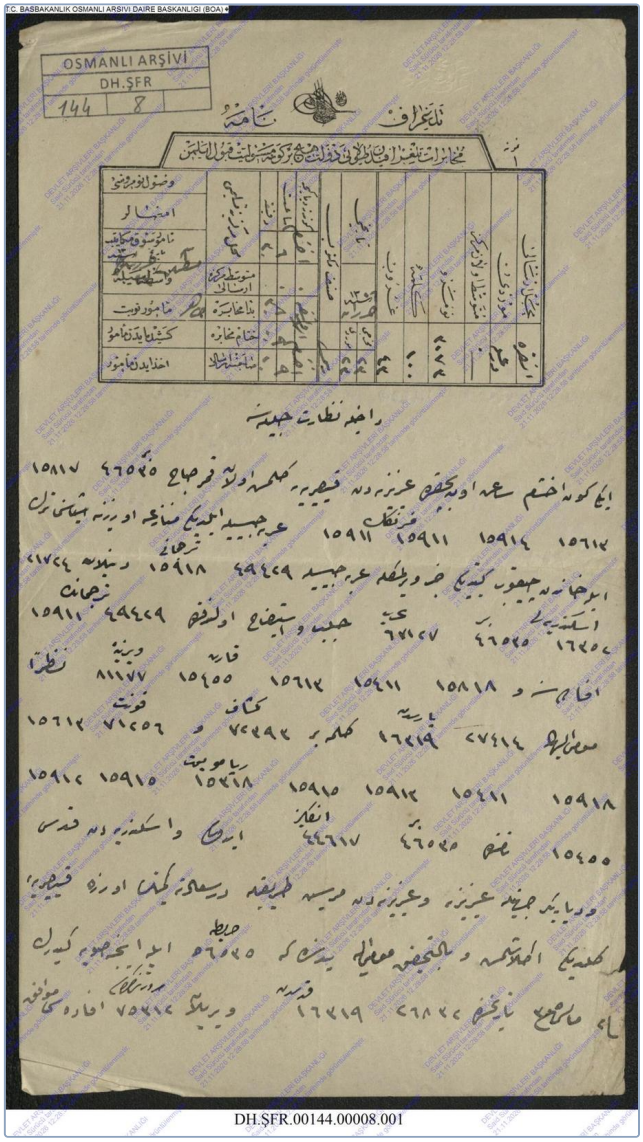
Y.PRK.UM.00017.00089.001

Levha 3 · BOA, Y.PRK.UM. 17/89 (22 Temmuz 1890, Bağdad): Eski miftah rakamlarının artık yeni şifreye uymadığını raporlayan geçiş dönemi belgesi.

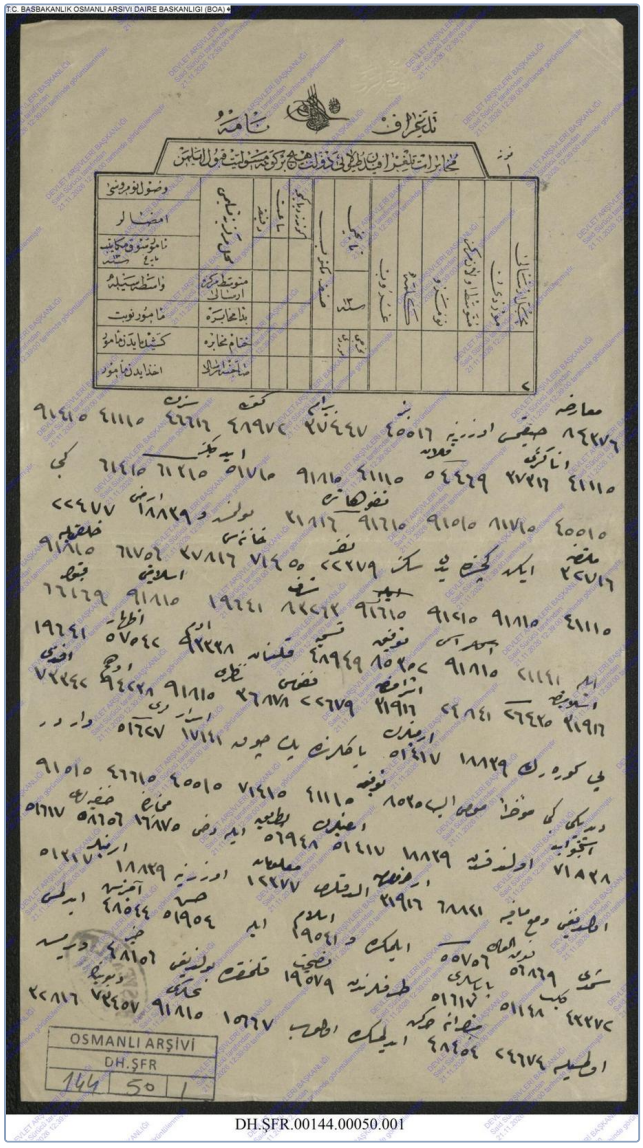

DH.ŞFR.00144.00088.001

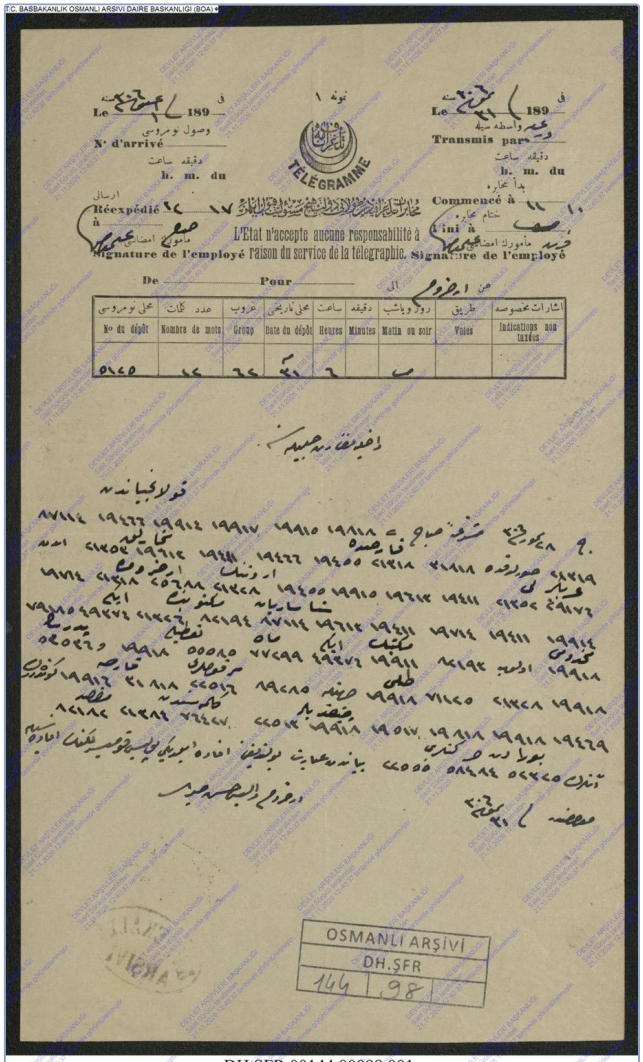
Levha 4 · BOA, DH.ŞFR. 144/88 (Ankara): Şems Ahşâm (شمس اقشام) — S=0, akşam yarı-takası [LLL][11] (41111, 61411, 91111).

Levha 5 · BOA, DH.ŞFR. 144/8 (5 Temmuz 1890, Ankara): Kamer Sabâh (قمر صباح) — S=+4, harf sayfası 15xxx, fiil sayfası 16xxx (15411, 15918, 16219).

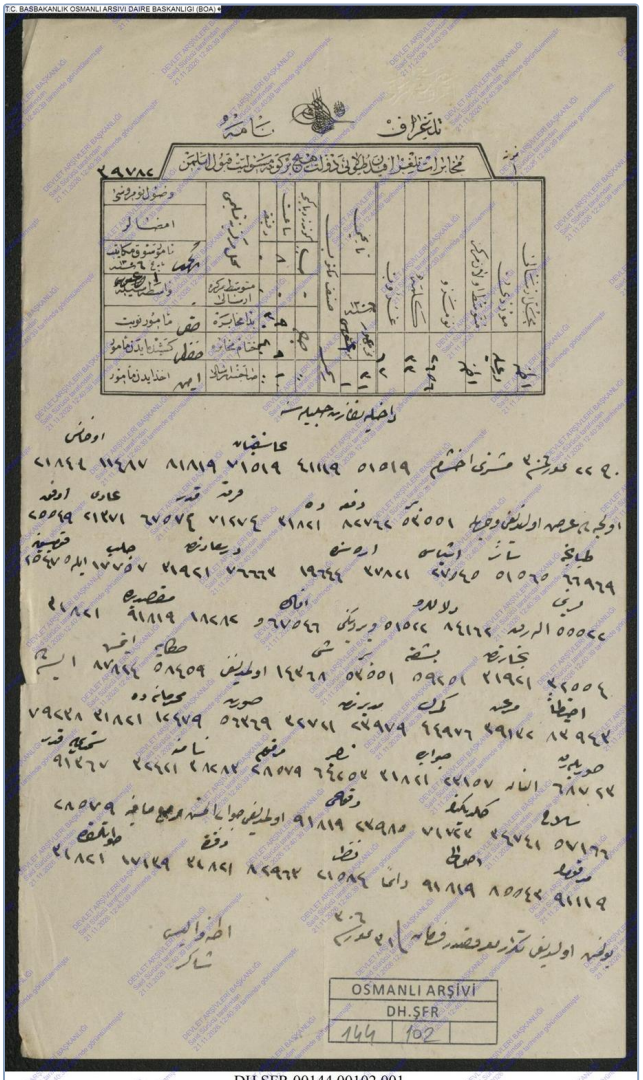

Levha 6 · BOA, DH.ŞFR. 144/50 (Sivas): Kamer Ahşâm (قمر اقشام) — S=+4, Ermeni 25188 → 18829 (3×) ana sözlük kanıtı.

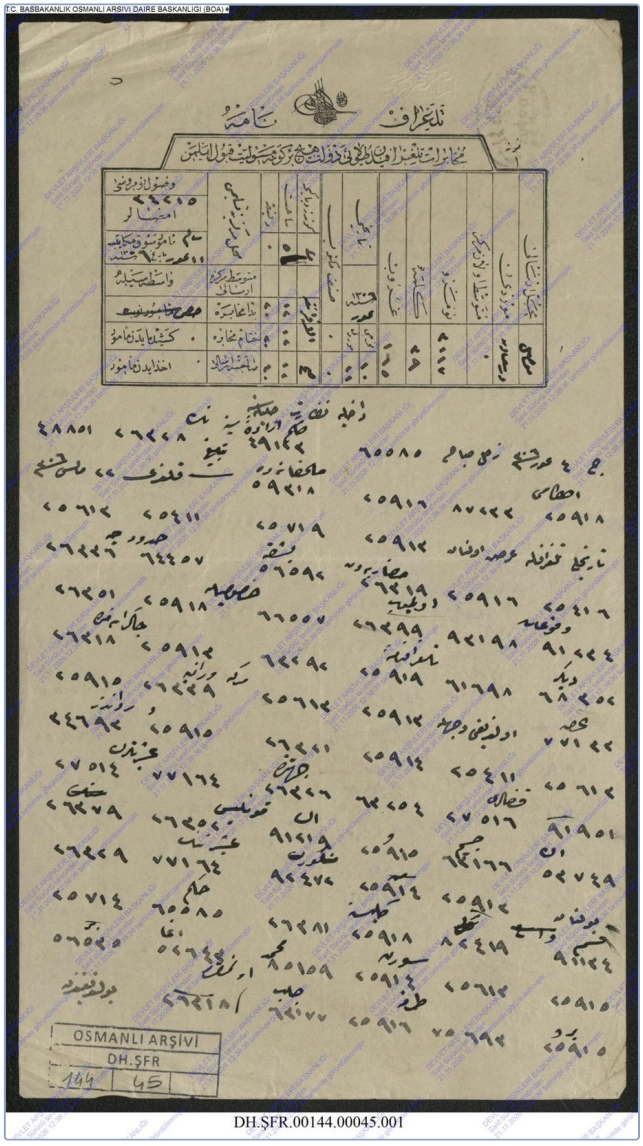
DH.ŞFR.00144.00098.001

Levha 7 · BOA, DH.ŞFR. 144/98 (Erzurum): Müşterî Sabâh (مشتري صباح) — S=+8 (zf81), p.11→19, p.12→21 (20 atlanır!), Erzurum 16688→25688, 78114→87114.

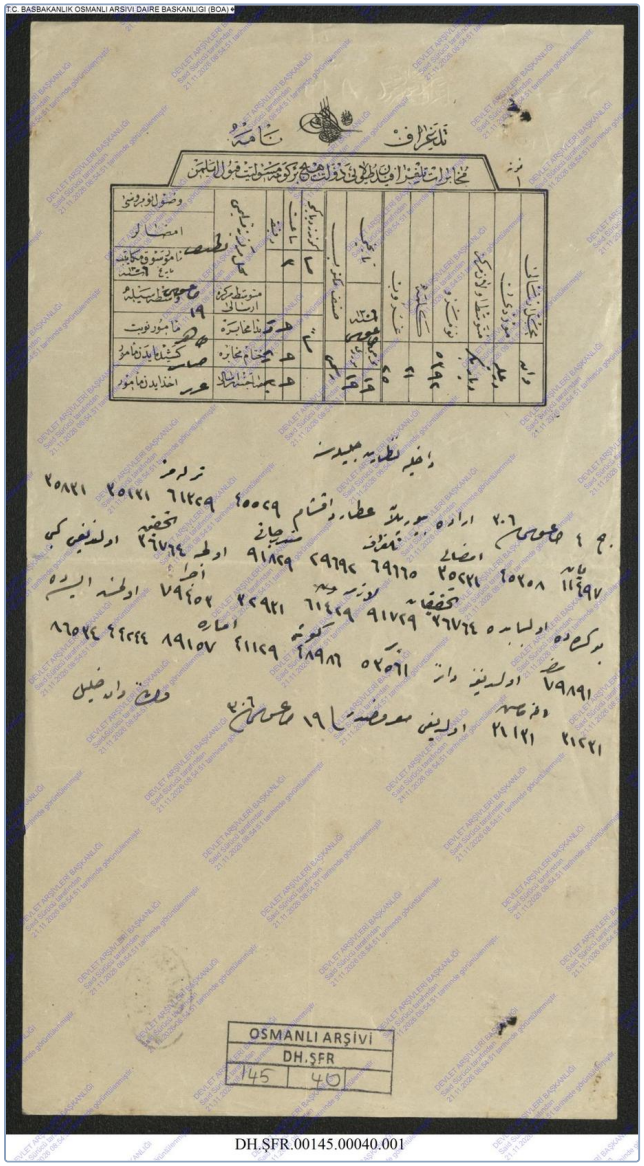

DH.ŞFR.00144.00102.001

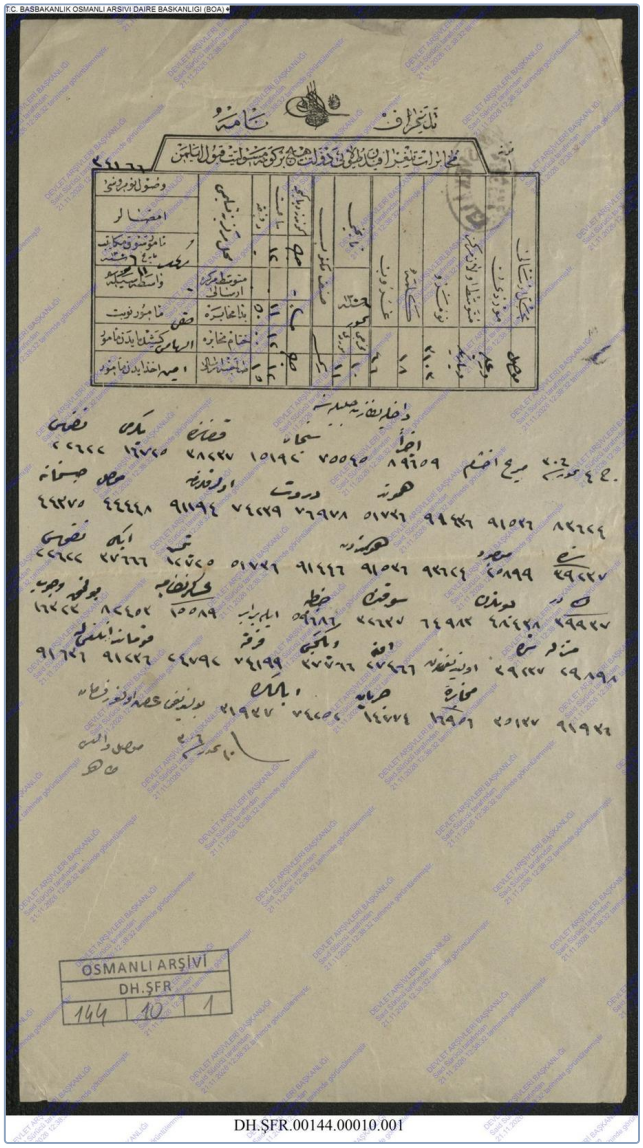
Levha 8 · BOA, DH.ŞFR. 144/102 (Adana): Müşterî Ahşâm (مشتري اقشام) — S=+8 (zf81), akşam yarı-takası [LLL][19/21] (41119, 91819, 21821).

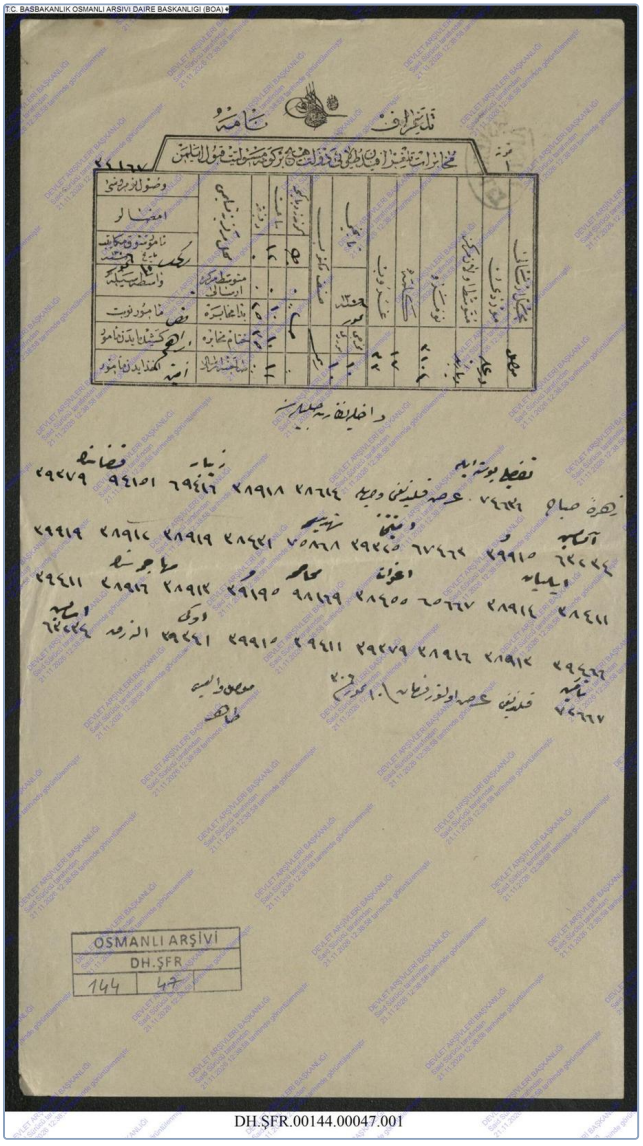
Levha 9 · BOA, DH.ŞFR. 144/45 (Musul): Zühal Sabâh (زحل صباح) — S=+13 (zf81), p.11→25, p.12→26, hudûd 49457→64457.

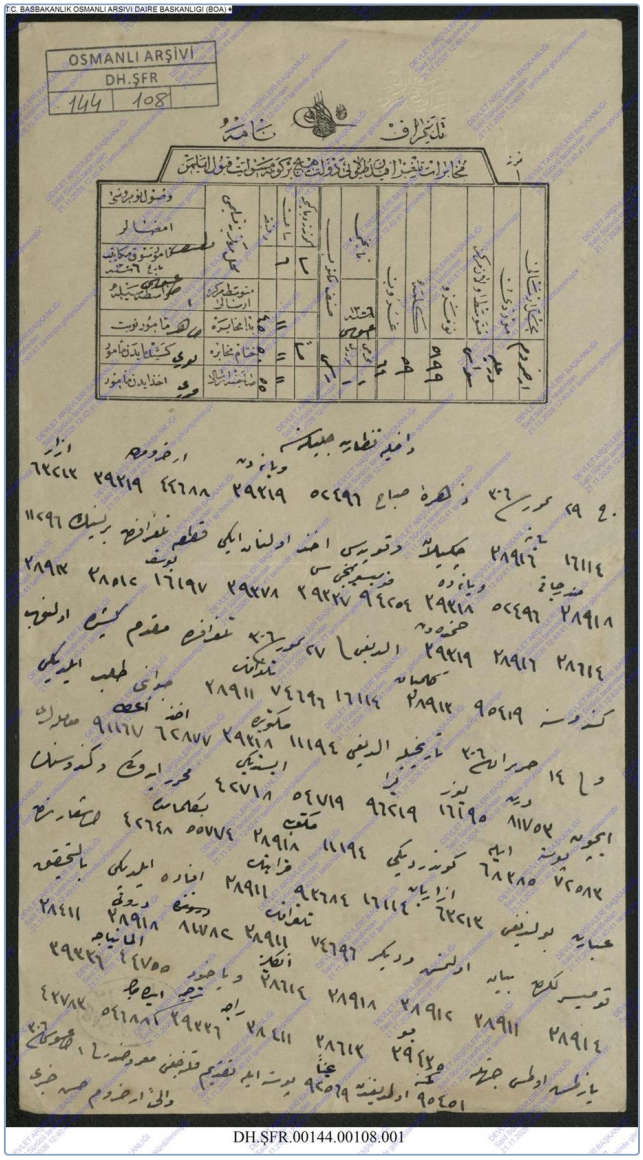
Levha 10 · BOA, DH.ŞFR. 145/40 (Van): Utârid Ahşâm (عطارد اقشام) — S=+17 (zf81), p.11→29, p.12→31, tahkîkât 26764, telgraf 69665.

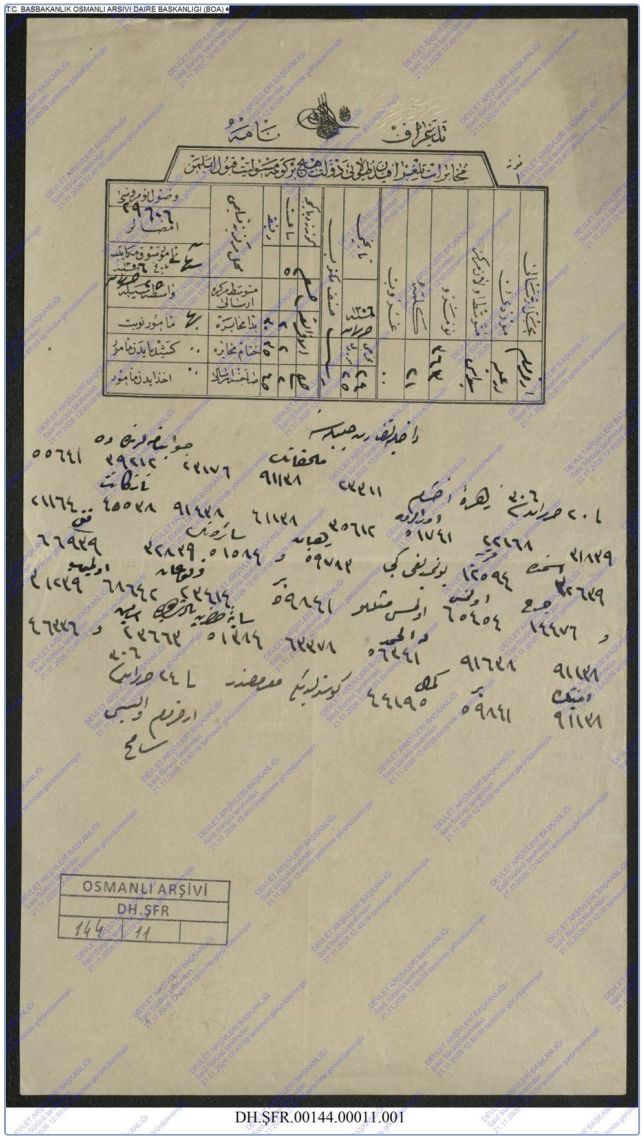
Levha 11 · BOA, DH.ŞFR. 144/10 (Musul): Meŕih Ahşâm (مريخ اقشام) — Ön bölüm +14 (26/27), ana sözlük +23 (+14+9): kazâ 66151 → 15192 (92151).

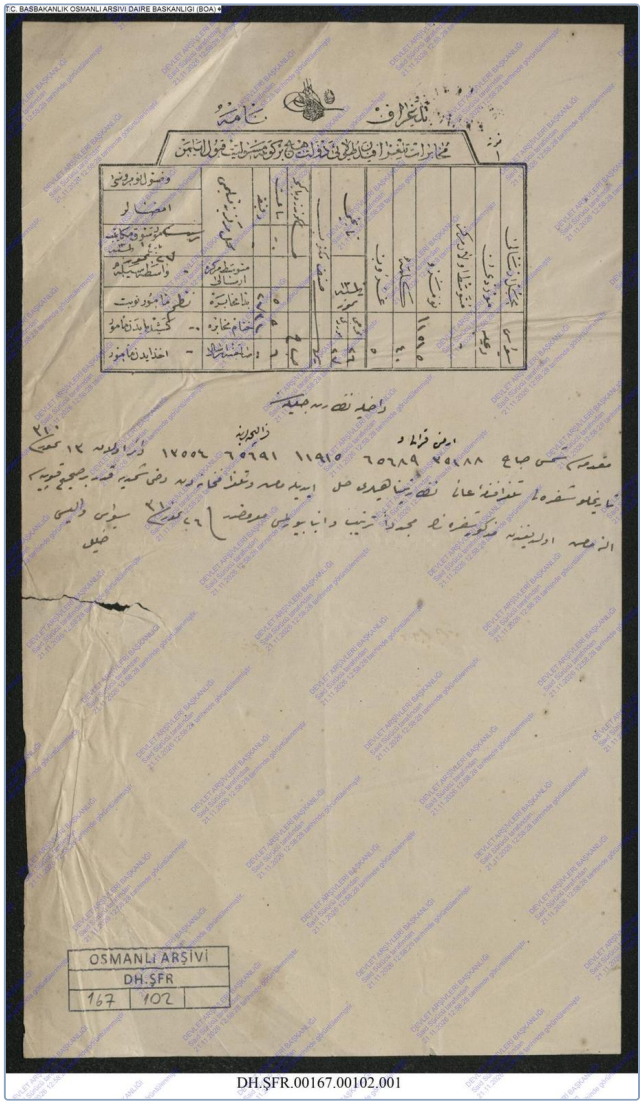
Levha 12 · BOA, DH.ŞFR. 144/47 (Musul): Zühre Sabâh (زهره صباح) — Ön bölüm +16 (28/29), ana sözlük +25 (+16+9): kazâ 66151 → 94151, âsâyiş 34224 → 62224.

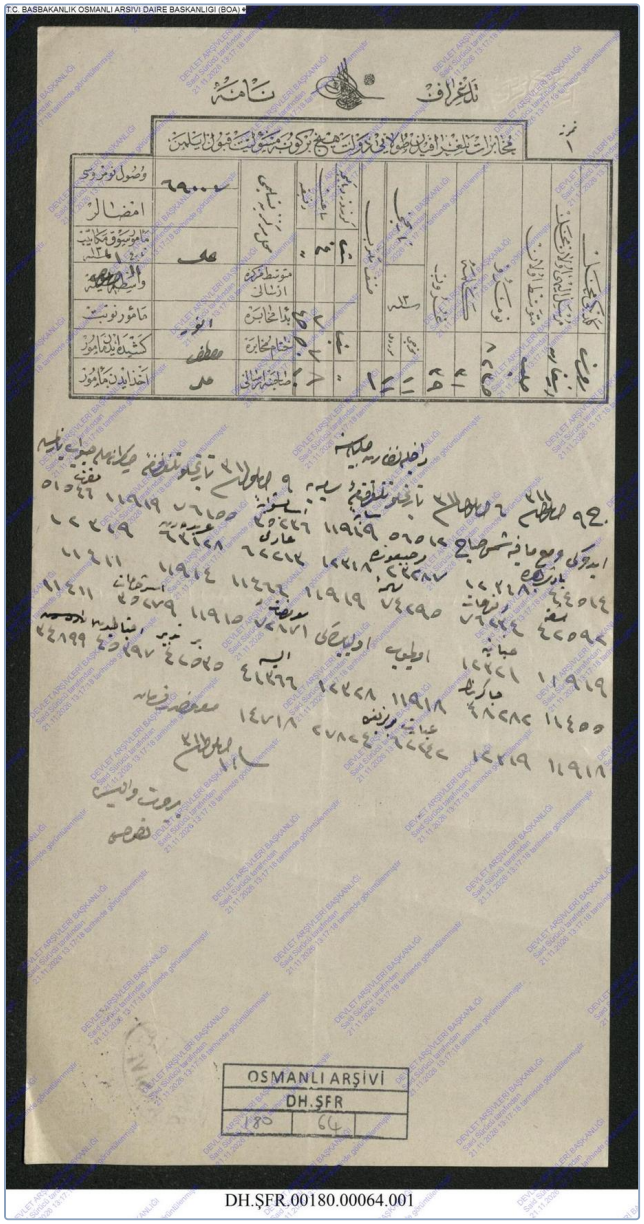
Levha 13 · BOA, DH.ŞFR. 144/108 (Erzurum): Zühre Sabâh — zf81 modüler dönüş (wrap-around) kanıtı: mektûb 73194→11194, 78114→16114, telgraf 46696→74696, Viyana 24496→52496.

Levha 14 · BOA, DH.ŞFR. 144/11 (Erzurum): Zühre Ahşâm (زهره اقشام) — akşam yarı-takası [LLL][28] (41128, 91628, 22462 âsâyiş).

Levha 15 · BOA, DH.ŞFR. 167/102 (Temmuz 1894, Sivas): 4. yıl süreklilik tanığı (Şems Sabâh: 25188 Ermeni, 65689 kral, 65691 kraliçe).

Levha 16 · BOA, DH.ŞFR. 180/64 (11 Eylül 1311 / Eylül 1895, Beyrut): 5+ yıllık kesintisiz kullanım üst sınır tanığı (Şems Sabâh: 11918, 12219, 16718).